

KONUVA GÖRE OBJEKTİF SEÇİMİ

Objektif seçimi yaparken göz önünde bulundurulması gerekenleri inceleyelim

Sabahın erken saatlerinde kuş cıvıltılarıyla uyanıyorsunuz, dışarıda hava pırıl pırıl güneşli ve hafta sonu tatili. "İşte fotoğraf çekmek için harika bir fırsat" deyip gerekli hazırlıkları yapmaya başlıyorsunuz. Soğuk kış günlerini yaşadığımız bu günlerde bu senaryoyu yaşamamız pek kolay olmasa da, güneşli hava varsayımından yola çıkarak, fotoğraf çekimi için yanımıza alacağımız objektifler konusunda doğru seçimi nasıl yaptığımızı hep beraber gözden geçirelim. Ancak objektif seçimi hakkında detaya girmeden önce, hangi objektiflerin ne amaçlı kullanıldığı konusunda bilgilerimizi tazeleyelim.

Normal objektifler

Normal objektifler, yakın zamana kadar fotoğraf makineleri ile birlikte kit olarak satılan objektifler sınıfındaydılar. Genellikle sabit odak uzaklıklı olan bu objektiflere normal objektif denmesinin sebebi, objektiften görünen görüntünün, çıplak gözle görünene çok yakın olmasıdır. Bugün birçok fotoğraf makinesi normal objektif odak uzaklığını da kapsayacak özellikteki zoom objektiflerle birlikte kit olarak satılmaktadır. 35mm. formatındaki bir makine için normal objektif 50mm.'dir ve birçok zoom objektif donanımlı makine, sözün gelişi 28-70mm. gibi, normal objektif odak uzaklığını kapsar. Normal objektifler daha çok portre, doğa ve genelde sahip oldukları yüksek diyafram açıklığı (f/1,2 , f/1,4 , f/1,8 v.b.) özelliklerinden dolayı, düşük ışık şartları gibi kullanımlar için tercih edilirler.

Geniş açılı objektifler

Özellikle doğa, grup portreleri ve iç (dar) mekan çekimlerinde tercih edilen geniş açılı objektiflerin, adından da anlaşılacağı üzere en önemli özelliği, normal objektiflere kıyasla daha geniş görüş açısına sahip olmalarıdır. Geniş açılı objektifler ultra geniş açılı ve balık gözü gibi sınıflara sahiptirler. Genellikle 24mm. ile 35mm. arasındaki objektifler geniş açılı sınıfındayken, 13mm. ile 20mm. arasındaki objektifler de ultra geniş açılı objektifler sınıfına girerler. Bu objektifler yüksek alan derinliğine sahip olduklarından, ön ve arka planda kalan objelerin tamamını net görüntülemek daha kolaydır. Geniş açılı objektiflerin en büyük dezavantajı, distorsiyon, bir diğer adıyla çarpıklık eğilimi göstermeleridir. Bu yüzden, bu tip objektiflerin kullanımının daha bilinçli yapılması gerekmektedir.

Balık gözü objektifler

Balık gözü objektifler, 180 derece görüş açısına kadar çıkabilen, gerçek ultra geniş açılı objektiflerdir. Bu objektifler daha çok dairesel görünüm üretirler. Özellikle yaratıcı ve sıradışı görsel merakı olan fotoğrafçılara hitap eden balık gözü objektifler de, aynen geniş açılı objektifler gibi yüksek alan derinliğine sahiptirler.

Tele objektifler

Tele objektifler, normal objektiflerle kıyaslandığında daha dar açılı görüşe sahiptirler. Buna karşılık, odak uzaklıkları daha fazladır. Bu objektifler neredeyse bir teleskopun büyütme oranlarına ulaşacak kadar, çeşitli odak uzaklıklarında üretilmektedirler. Uzaktaki objeleri yakına getirmenin yanında, en önemli özelliklerinden biri de, sahip oldukları düşük alan derinliği sayesinde odaklanılan noktanın arka planında kalan görüntüyü tamamen flu yaparak, objenin arka plandan ayrılmasını sağlamalarıdır. Bunun yanında, düşük alan derinliği özelliği, çok titiz odaklanmayı gerektirir. Genellikle ağır ve uzun olduklarından titreşimlerden daha kolay etkilenirler. Bundan dolayı tripod kullanılması tavsiye edilir. Tele objektifler 85mm.-135mm., 135mm.-300mm ve 300mm.-800mm. odak uzaklıklı olmak üzere (kısa, orta ve süper tele objektifler) üç ana kategoride sınıflandırılabilirler.

Makro objektifler

Makro objektifler, özellikle yakın plan detay fotoğraf çekimlerinde tercih edilen, 60mm., 105mm. veya 180mm. gibi çeşitli ve genellikle sabit odak uzaklıklı objektiflerdir. Makro objektif kullanımında bilinmesi gereken önemli konulardan bir tanesi, herhangi bir diyafram değerinde, objeye yaklaştıkça alan derinliğinin azalacağıdır. Objeye yaklaştıkça, alan derinliğini artırmak amacıyla diyafram f/16 veya f/22 gibi yüksek değerlere kadar kısılabılır. Geçen Mayıs ayında makro fotoğrafçılığı ile ilgili ayrıntılı bilgi verdiğim için daha fazla detaya girmeden konu başlığımıza dönmek istiyorum.

Objektif seçimi yaparken nelere dikkat etmeliyiz? Şimdi aklımıza hemen "neden bir seçim yapmak zorundayız?" sorusu gelebilir. Aslında tabii ki böyle bir zorunluluğumuz yok, ancak fotoğraf çekiminin yorulmadan yapılması, malzemeleri taşıırken harcamamız eforu ve enerjiyi, fotoğraf çekmeye ve daha çok yer gezmeye harcamamız gerektiği de bir gerçektir. Bunu sağlayabilmek için de, öncelikle neyin fotoğrafını çekmeye çıktığımızı karar

vermekte fayda vardır. Örneğin; doğada çeşitli böcek, bitki ve benzeri şeylerin fotoğraflarını çekeceksek, yanımızda kocaman ve ağır bir tele objektif taşımamızın pek anlamı olmayacaktır. Aynı şekilde, portre fotoğrafı çekmeye çıkıyorsak, yanımızda makro objektiflerin bulunması da çok yersiz olacaktır. Neyi fotoğraflayacağımıza önceden karar veremediysek, kararsızlığımızın cezasını da tüm ekipmanı yanımızda taşımaktan dolayı, doğal olarak ayaklarımız çekecektir. Eğer böyle bir durum söz konusuysa, üç ana objekte ağırlık vermekte fayda görüyorum. Bunlardan ilki hem geniş açı hem de normal objektif odak uzaklıklarını beraberinde kapsayacak bir zoom objektif (Ör: 17-55mm. veya 18-70mm.), ikincisi bir tele objektif (Ör: 70-200mm., 70-300mm. veya 80-400mm.) ve son olarak üçüncüsü de bir makro objektif (Ör: 60mm.) olmalıdır. Bu sayede, kapalı ve dar mekanlarda birinci seçeneğimizi kullanırken, uzaktaki objelere ulaşmak için de ikinci seçeneğimizi kullanabiliriz. Gün içerisinde gözümüze çarpan çeşitli çiçek, böcek v.b. canlıları da makro objektifimizi devreye sokarak fotoğraflayabiliriz.

Daha önceki yazılarımda da belirttiğim gibi, aslında bir konu belirleyip o konu üzerine fotoğraf çekimi yapmaya başlamak ve objektif seçimi v.b. ekipman anlamında da gerekli hazırlıkları konuya göre yapmak en doğru tercih olacaktır. Bu sayede daha az ekipman taşıdığımızdan, daha az yorulur ve kalan enerjimizi fotoğraf çekmeye harcama şansına sahip oluruz. Ayrıca, bir portre çekip bir makro çekimi yapmak gibi sürekli konu değişikliği konsantrasyonumuzu bozacağından ve sıklıkla objektif değişimi gerektireceğinden, fotoğrafik açıdan sağlıklı bir çalışma şekli olmayacaktır.

Bir gezi esnasında yakaladığım Fotoğraf 1 (1/10sn. - f/8) 15mm. geniş açı objektif ile çekilmiştir. Bu fotoğrafta ilk dikkatimizi çeken, kadraj içine çok yakından dahil olan koridor duvarları ile merdiven çıkan kişilerin arasındaki uzaklıktır. İki obje arasındaki uzaklık farkından kaynaklanabilecek alan

derinliği problemi, bu karede f/8 diyafram değeri seçilerek elminine edilmiştir. Bu sayede, karşıdan gelen ışığın duvar üzerindeki etkisi ile merdiven çıkan kişiler net olarak fotoğraflanabilmiştir. Geniş açı objektiflerde, özellikle kadrajın dış kısımlarına doğru ortaya çıkan distorsiyon sorunu, duvarların görsel anlamda doğrusal doku taşımamasından ötürü fazla yaşanmamıştır. Yani duvarlar sıva kaplı değil de tuğla örülü olsaydı, geniş açı objektifimizin yarattığı distorsiyon belirgin bir şekilde ortaya çıkmış olacaktı. Bu kadrajda, duvar çevresindeki boruların bir anlamda çerçeve etkisi yaratması sağlanırken, simetrisinin bozulmamasına da özen gösterilmiş, ancak aynı zamanda da merdiven çıkan kişilerin kadrajın merkezinden sağa doğru kaçık olmasına dikkat edilmiştir. Bu sayede kadrajın dış kenarlarında belli bir simetri yakalanırken, merkezde bir miktar hareketlilik elde edilmiştir. Enstantanenin 1/10sn. gibi bir süreye ayarlanması da, yürüyen kişilerin flu çıkmasını önlemeye yardımcı olmuş, aynı zamanda da merdivenin basamakları üzerindeki ters ışık etkimesini de yakalamıştır.

Fotoğraf 2 (1/45sn. - f/2,8) 70-200mm. tele objektif ile 200mm. odak uzaklığında çekilmiştir. Tele objektif kullanımında yaygın olarak bilinen, seçilen enstantane değerinin en az odak uzaklığı değerine eşit bir değer olması gerekliliği kuralını tekrar hatırlatmakta fayda görüyorum. Yani; 200mm. odak uzaklığında çekim yapıyorsak, net bir kare elde etmek için enstantane değerimizin en az 1/200sn. olması gerekmektedir. Bu kadrajda 1/45sn. gibi düşük bir enstantane değeri ile net görüntü elde edebilmemiz, objektifin sahip olduğu (VR) titreşim önleme özelliğinden kaynaklanmaktadır. Eleştirel bir gözle baktığımızda, ilk dikkatimizi çeken sporcuların özellikle omuz ve sırt kısımlarındaki, pek tercih edilmeyen ışık patlamaları olmuştur. Bunun başlıca sebebi, kameranin pozometresinin, kadrajın sol tarafındaki ve pantolonlar üzerindeki karanlık bölgelerden etkilenerek, pozlandırma süresini normalden uzun tutmasıdır. Bu kare için 1/3

stop eksik pozlandırma yapılması, daha sağlıklı sonuç verecektir. Tele objektif kullanımının, kadrāja dahil olan objeleri nasıl sıkıştırdığını da burada rahatlıkla gözlemleyebiliriz. Benzer sıkıştırma özelliği Fotoğraf 3'de (1/80sn. – f/2,8) daha belirgin olarak ön plana çıkıyor. Aynı objektifle elde edilen bu kadrāja, sağ üst köşede görülen ağaç yaprakları bize çok yakın görünmekle beraber, dikkat edildiğinde aslında yürüyen adamın üzerinde olduğu anlaşılmaktadır. Başka bir deyişle, alan derinliği çok az olan bu karede solda net olarak görünen sokak lambası, yürüyen adam ve sağ üst köşedeki ağaç yapraklarının tamamı birbirlerine çok yakın hizadadırlar. Bu fotoğraf, tele objektiflerin uzaktaki objeleri sıkıştırarak nasıl tek bir düzlem üzerine oturttuğuna iyi bir örnek teşkil etmektedir. Bir diğer öne çıkan özellik de, sınırlı alan derinliğinden kaynaklanan, adamın önündeki duvarın

tamamen flu çıkmasıdır. Bu sayede, adam arka fondan ayrılarak daha belirgin bir hale gelmiştir.

Fotoğraf 4'te (1/100sn. – f/8) 60mm. makro objektif kullanılmış ve üzerinde işleme yapılan parçaya mümkün olduğunca yaklaşılmıştır. Makro objektiflerin özellikleri arasında da bahsettiğimiz gibi, parçaya yaklaştıkça alan derinliği azaldığından, f/8 diyafram değeri tercih edilmiştir. Bu sayede parçanın tamamı, makinemizin sensör yüzeyine paralel olmasına rağmen net fotoğflanabilmiştir. Sol elin flu çıkması fotoğrafa ayrıca bir derinlik kazandırdığından, f/8'den daha kısık bir diyafram değeri tercih edilmemiştir. Makro çekimlerde genelde ortaya çıkan bir problem bu kadrāja da gözümüze çarpmaktadır. Bu tip yakın plan çekimlerde genelde doğrudan fokus yapılan noktaya konsantre olduğundan, arka plan gözden kaçabilir. Burada da arka plan gözden kaçmış ve çalışma yapılan masanın kenarı kadrājaın sol üst köşesine dahil edilmiştir. Aynı kadrājaın birkaç derece daha yukarıdan yapılması, arka planda kesintisiz olarak ahşap fonun görünmesini sağlayabilirdi.

Konuya göre doğru objektif seçimi yapmak her fotoğrafçının işini daha kolaylaştırdığı gibi, ilgi ve konsantrasyonu da artırmaktadır. Eğer henüz birden fazla objektife sahip değilseniz, satın almadan önce ağırlıklı çalışmayı düşündüğümüz konuları ön planda tutarak objektif seçimi yapmak en doğrusudur. Bu sayede, fotoğraf çekmeye çıkarken mevcut onlarca objektif arasından seçim yapma zorluğu, gereksiz masraf ve yük taşıma gibi dertlerden kurtulmuş oluruz.

